

Natuurtoets Stijgoord

Gemeente Lochem

Versie 1

11 maart 2010

Zoon bureau voor ecologie

Colofon

Titel Natuurtoets Stijgoord, gemeente Lochem
Opdrachtgever mRO
Uitvoerder C.P.M. Zoon
Versie 1
Datum 11 maart 2010

Zoon buro voor ecologie
Witharenweg 10, 7738 PG, Witharen
tel: 0523-676.470, fax: 0523-676.311
e-mail: zoon-ecologie @ freeler.nl

Inhoud

Inleiding

- Ligging van het terrein
- Het plan
- Status van het terrein in het natuurbeleid
- Toets op grond van gebiedsbescherming
- Toets op grond van soortbescherming
- Onderzoek

Natuurwaarden

- Bestaande gegevens
- Aangetroffen natuurwaarden in 2009
- Begroeiing in 2009
- Aangetroffen soorten in 2009
- Verwachting voor beschermde natuurwaarden
- Het belang van het terrein voor beschermde gebieden
- Het belang van het terrein voor beschermde soorten

Effecten

- Effecten op beschermde soorten
- Effecten op beschermde gebieden

Conclusies

Aanbevelingen

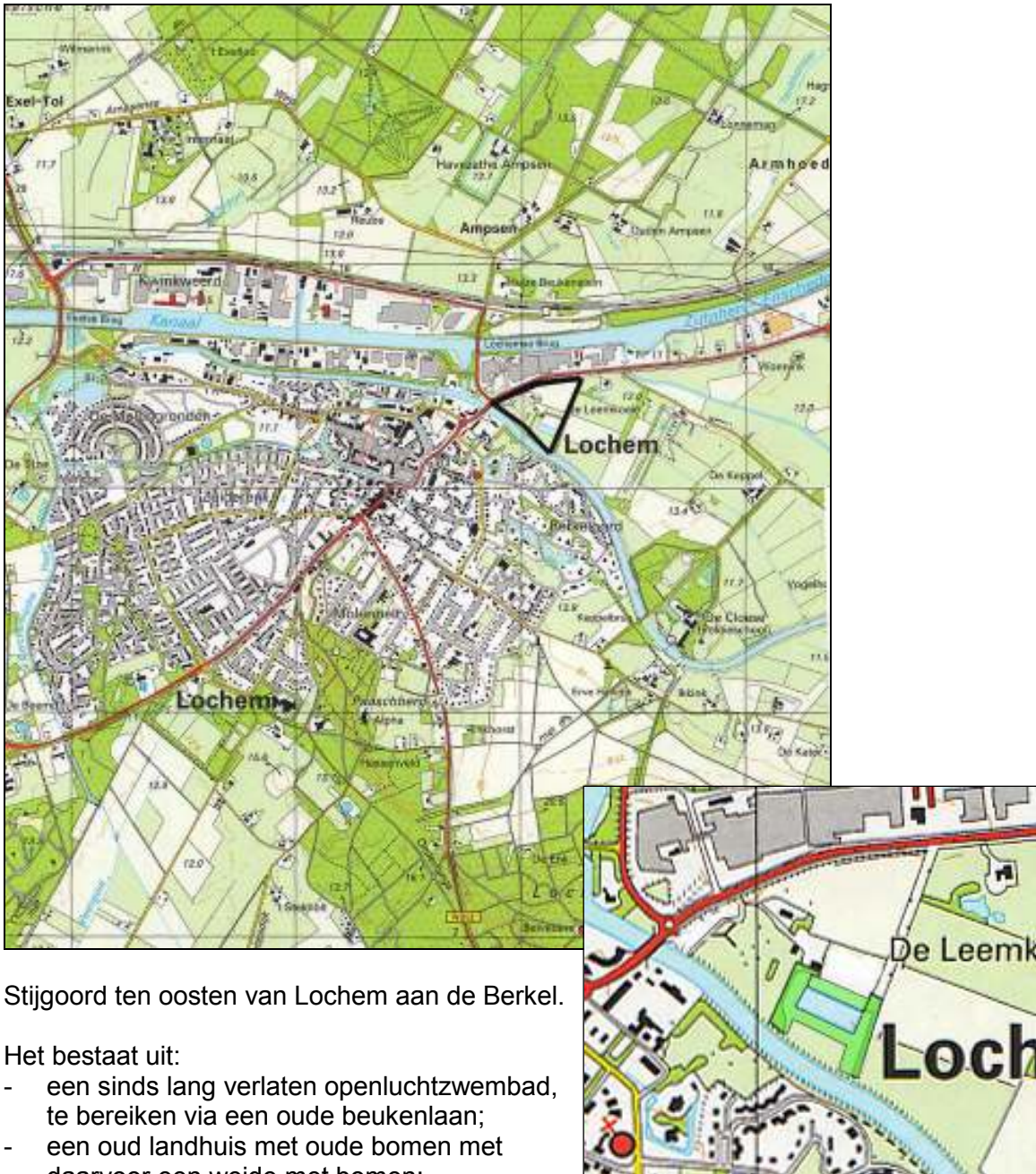
- Mogelijkheden het plan nog verder te verbeteren
- Uitvoeren van de zorgplicht
- Goedkeuring van ingrepen, die strijdig zijn met de Flora- en faunawet

Bijlage 1 Globaal rapport Natuurloket

Inleiding

Het gebied rond het oude zwembad Stijgoord wordt herontwikkeld. Daarvoor wordt een bestemmingsplan voorbereid. In dat kader is onderzoek gedaan naar de natuurwaarden van het gebied.

Ligging van het terrein

Stijgoord ten oosten van Lochem aan de Berkel.

Het bestaat uit:

- een sinds lang verlaten openluchtzwembad, te bereiken via een oude beukenlaan;
- een oud landhuis met oude bomen met daarvoor een weide met bomen;
- een bedrijf met loodsen; enkele voormalige erven, waarvan de huizen gesloopt zijn;
- een agrarischperceel;
- in de Berkel de aanlegplaats van een toeristische boot, ontsloten via een halfverhard pad door het gebied.

Het plan

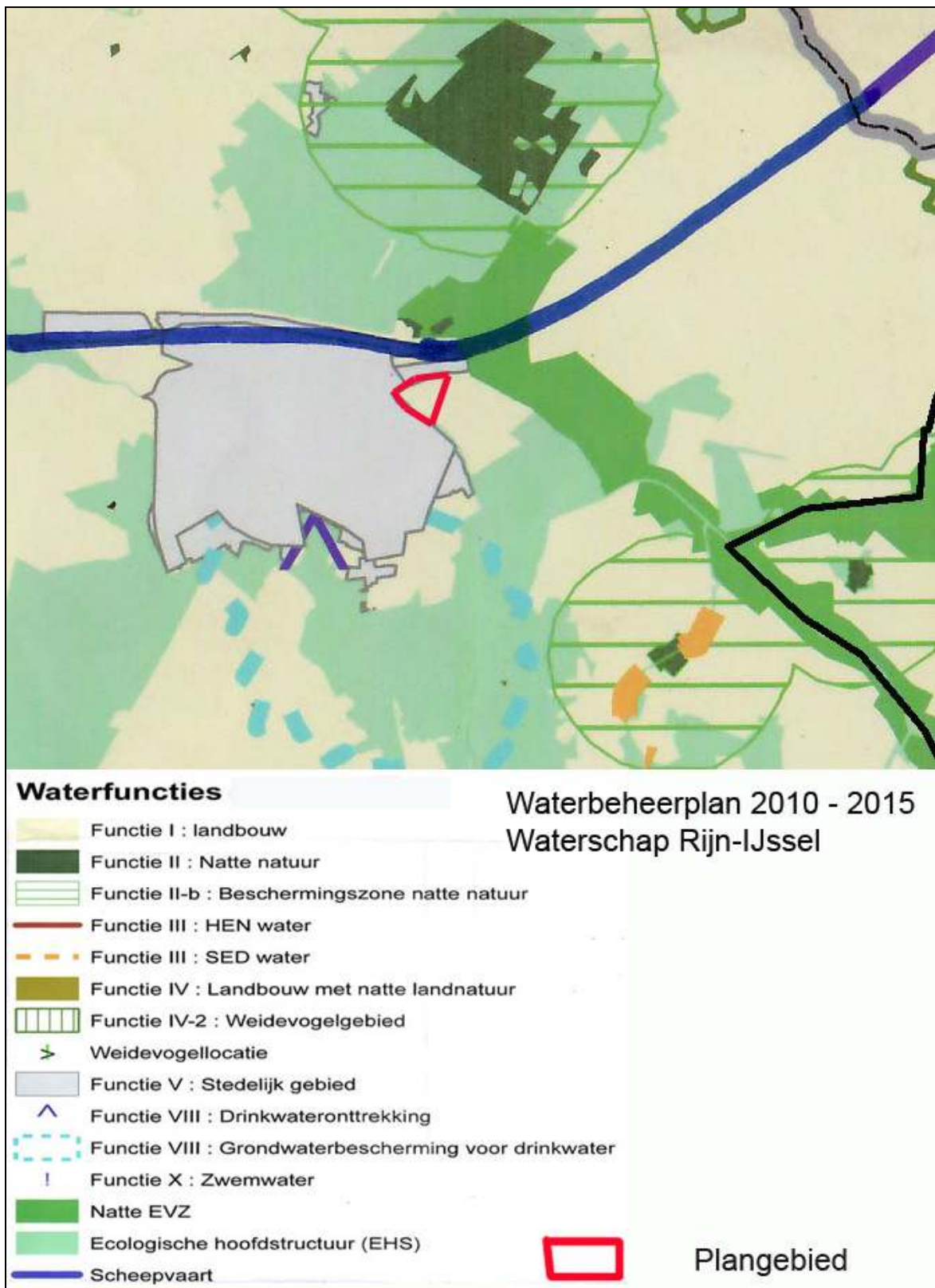
Het plan ontziet bijna geheel de omgeving van de oude villa, het oude zwembad, de oude beukenlaan en de Berkeloevers. De meeste oude bomen rond het landhuis kunnen gespaard worden. De Berkelkade blijft ongemoeid, omdat deze een waterkerende functie heeft.

Er worden bedrijven mogelijk op de plaats van de gesloopte huizen aan de westzijde, op het agrarische perceel aan de noordzijde en ter plaatse van het bestaande bedrijf. De aanlegplaats van de berkelvaart wordt naar het oosten verplaatst.

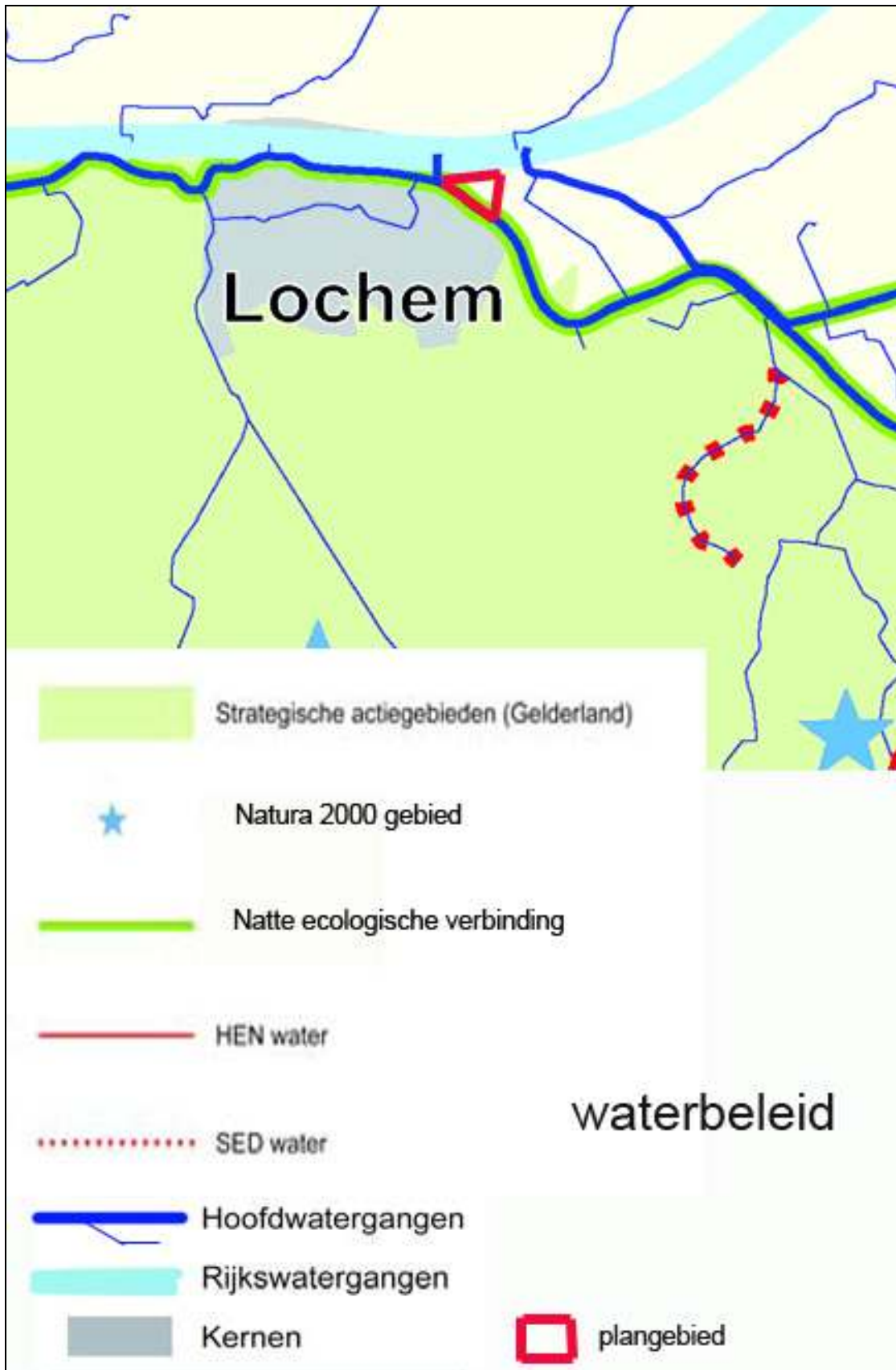
De ontsluiting gebeurt voor een belangrijk deel vanaf de bestaande rotonde in de Goorseweg.

Het groene gebied wordt toegankelijk voor voetgangers.

Status van het gebied in het natuurbeleid

Het plangebied grenst aan de zeer smalle ecologische verbindingzone die de Berkel is. Het ligt buiten de robuuste ecologische verbinding tussen Berkel oost en Ampsen.

Deze figuur laat zien dat het plangebied mogelijk invloed heeft op het functioneren van de ecologische verbinding langs de Berkel.

Toets in het kader van gebiedsbescherming

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Voor elke ingreep, beheersplan, bestemmingsplan of bouwplan, in of nabij een beschermd gebied, dient onderzocht te worden of er negatieve effecten zijn op de instandhouding van de wezenlijke kenmerken van het gebied.

Voor ingrepen die mogelijk de wezenlijke kenmerken van de EHS aantasten, geldt het principe "Nee-tenzij". Afweging van het natuurbelang in de EHS vindt plaats in het spoor van de Ruimtelijke Ordening (bestemmingsplan).

Toets in het kader van soortbescherming

Bij elk plan dat ingrijpt op standplaatsen van planten of verblijfplaatsen van dieren, dient getoetst te worden wat het effect is op beschermde soorten, die met name genoemd zijn in de Flora- en Faunawet. In deze wet worden beschermde soorten in drie beschermingscategorieën ingedeeld.

Beschermingscategorieën Flora- en Faunawet

Voor alle soorten geldt de zorgplicht (art. 2 Flora – en Faunawet).

Categorie 1	algemene soorten waarvoor geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling. Anders is wel ontheffing nodig voor verstoring of vernietigen en er geldt altijd de zorgplicht (art.2).
Categorie 2	soorten waarvoor ontheffing aangevraagd moet worden, behalve als er gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode, waarbij de zorgplicht blijft gelden. Ontheffing kan worden verleend als de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.
Categorie 3	zeldzame soorten, waarvoor altijd ontheffing aangevraagd moet worden. Ontheffing wordt alleen verleend als voldaan wordt aan alle volgende criteria:
én - er sprake is van een in de wet genoemd belang (hier: ruimtelijke ontwikkeling)
én - er geen alternatieven zijn
én - de ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort
Voor Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten (alle vogels) is geen ontheffing voor verstoring door ruimtelijke ontwikkeling mogelijk

Indien het voortbestaan op locatie van beschermde soorten planten of dieren uit categorie 2 en 3 door de ingreep negatief beïnvloed worden, is het nodig ontheffing aan te vragen aan het ministerie van LNV, voor verboden handelingen op grond van de Flora- en Faunawet. De flora- en faunawet geldt altijd en overal.

Rode lijst van bedreigde soorten

De toets op de instandhouding van rode lijst-soorten vindt plaats in het spoor van de Ruimtelijke Ordening. Het is een provinciaal belang dat door de provincie behartigd wordt.

Onderzoek

Het gebied is bezocht op 28 april en op 5 oktober 2009 overdag, voor flora, vogels, insecten en vegetatie en op 5 oktober 2009 's avonds voor vleermuizen en uilen.

Natuurwaarden

Bestaande gegevens

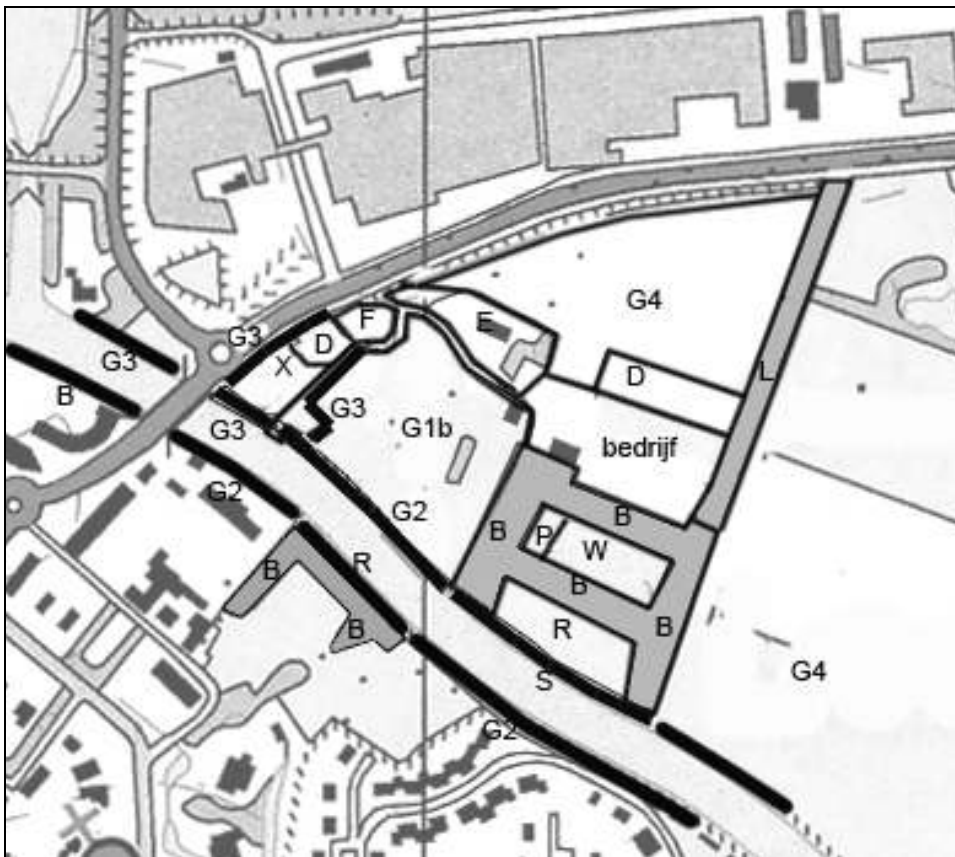
In het natuurloket is van het plangebied bijzonder weinig bekend (zie bijlage 1). Veel gegevens zijn afkomstig van het nabijgelegen bosgebied de Cloese. Uit databanken en verspreidingsatlassen zijn de volgende gegevens bekend.

soortgroep	jaar	bron	Flora en faunawet categorie	Rode lijst	Habitatrichtlijn bijlage
zoogdieren		1			
Gewone dwergvleermuis	1991		3	-	4
Ruige dwergvleermuis	1992		3	-	4
Laatvlieger	2009		3	kwetsbaar	4
Rosse vleermuis	1991		3	kwetsbaar	4
Steenmarter	2006		2	-	-
amfibieën		2			
Groene kikker	2005		1	-	-
Gewone pad	2005		1	-	-
Bruine kikker	2005		1	-	-
Libellen		3			
Plasrombout	2003		-	-	-
Lantaarntje	1997		-	-	-
Blauwe breedscheenjuffer	2003		-	-	-
dagvlinders		4			
Oranjetipje	2007		-	-	-
citroenvlinder	2005		-	-	-
Klein koolwitje	2000		-	-	-
Kleine vos	2000		-	-	-
planten		5			
Echte guldenroede			-	Kwetsbaar	-
Bosanemoon			-	-	-
Rapunzel klokje			2	Kwetsbaar	-
Akkerklokje			1	-	-
Grasklokje			1	-	-
Dotterbloem			1	-	-
broedvogels		6			
Appelvink	2000		3		-
Nachtegaal	1999		3	kwetsbaar	-
Stenuil	1999		3 jaarrond	kwetsbaar	-
IJsvogel	2000		3		-
Bosuil	2000		3		-
Torenvalk	1998		3		-

Bronnen:

1. Gegevens van de Zoogdierdatabank van de Zoogdierverseniging VZZ, 2009.
2. Spitzen-van der Sluijs, A.M. et al, 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland 1985 – 2005. Stichting Ravon Nijmegen.
3. Reemer, M., 2009. Basisgegevens soortgroep Libellen. EIS-Nederland.
4. Landelijk Bestand Vlinders (2006), De Vlinderstichting, Wageningen.
5. Te linde, B. en L-J van den Berg, 2003. Atlas van de flora van Oost-Gelderland. Stichting de Maandag, Ruurlo.
6. Rijn, S. van en H. van Hoorn, 2001. Drie vervlogen jaren 1998 – 1999 - 2000. Vogelwerkgroep Noordwest Achterhoek.

Aangetroffen natuurwaarden in 2009

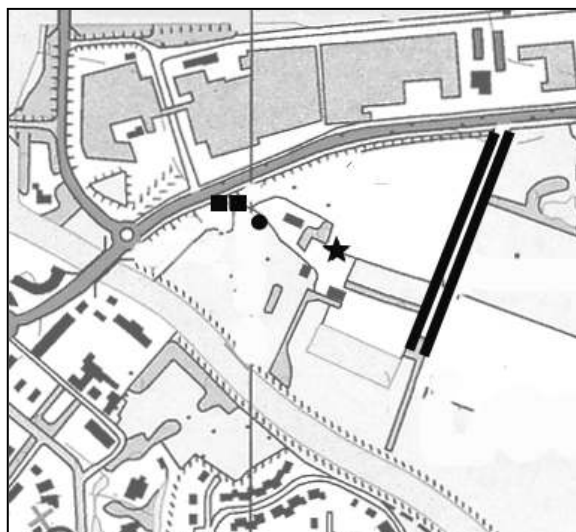

De begroeiing in oktober 2009

G1b	Kruidrijk intensief beweid gras met verspeid bomen	P	Riet
G2	Ruig gras met oeverplanten	W	Water
G3	kruidrijk droog stroomdalgrasland	B	Loofbos van populier en wilg
G4	Soortenarm agrarisch grasland	F	Hoogstamfruit in gras
R	Ruigte	L	Oude beukenlaan
X	Ruderaal kaal terrein	S	Struweel meidoorn, bottelroos en ruigte
D	Gronddepot	E	Erf met enkele zeer oude loofbomen

Bijzondere bomen

■	Oude eik
●	Oude linde
★	Oude plataan
▬▬	Oude beukenlaan

Aangetroffen soorten in 2009

soortgroep	Flora faunawet categorie	Rode lijst	Habitatrichtlijn bijlage
vogels			
Grote lijster	3	-	-
Koekoek	3	-	-
Zanglijster	3	-	-
Ijsvogel	3	-	-
Torenavalk	3	-	-
Bosuil	3	-	-
Steenuil	3 jaarrond	-	-
Groene specht	3	Kwetsbaar	-
Grote bonte specht	3	-	-
Gekraagde roodstaart	3	-	-
zoogdieren			
mol	1	-	-
Wezel	1	gevoelig	-
Egel	1	-	-
Dwergmuis	1	-	-
Konijn	1	-	-
Haas	1	-	-
Gewone dwergvleermuis	3	-	4
Laatvlieger	3	kwetsbaar	4
amfibieën			
Groene kikker	1	-	-
Bruine kikker	1	-	-
Gewone pad	1	-	-
Insecten			
Keizerlibel	-	-	-
Hoornaar	-	-	-
flora			
Zeepkruid	-	-	-
Muskuskaasjeskruid	-	-	-
Zwarte toorts	-	-	-
Koningskaars	-	-	-
Sint Janskruid	-	-	-
Adelaarsvaren	-	-	-
Bosmuur	-	-	-
Pastinaak	-	-	-
Veldlathyrus	-	-	-
Mannetjesvaren	-	-	-
Wilde marjolein	2	-	-
Wit vetkruid	-	-	-
Grote kaardebol	1	-	-
Gewone vogelmelk	1	-	-
Moerasspirea	-	-	-

De aanwezigheid van de genoemde vogels werd vastgesteld, maar broedplaatsen konden niet gevonden worden. Daarom zijn de vogels niet op kaart weergegeven.

Bijzondere flora 2009

Z	Zeepkruid	(r)	F	Moerasspirea	(o)
M	Muskuskaasjeskruid	(r)	B	Bosmuur	(r)
T	Zwarte toorts	(r)	P	Pastinaak	(s)
K	Koningskaars	(r)	V	Veldlathyrus	(g)
J	Sint Janskruid	(g)	D	Mannetjesvaren	(b)
A	Adelaarsvaren	(b)	O	Wilde marjolein	(s)
X	Grote kaardebol	(r)	S	Wit vetkruid	(s)
			E	Gewone vogelmelk	(g)

De meeste bijzondere soorten komen voor in randen met ruigte (r) en grasland (g). Stroomdalsoorten (S) zijn duidelijk aanwezig. Er komen ook enkele bijzondere oeverplanten (o) en bosplanten (b) voor.

Bijzondere fauna in 2009 (niet vogels)

D	Dwergmuis (nest)	E	Egel
H	Haas	A	Keizerlibel
G	Gewone dwergvleermuis (jagend)	X	Hoornaar
L	Laatvlieger (jagend)	B	Bruine kikker
C	Konijn	K	Groene kikker
W	Wezel	P	Gewone pad
M	Mol		

De kleinschalige afwisseling van bos/struweel en gras/ruigte, in combinatie met diverse vormen van water veroorzaakt een hoge soortenrijkdom.

Verwachting voor beschermde natuurwaarden

Het is zeer waarschijnlijk dat er in het oude landhuis verblijfplaatsen zijn van Gewone dwergvleermuis en/of Laatvlieger. Mogelijk zijn er ook vleermuisverblijfplaatsen in bomen. Het oude zwembad is waarschijnlijk een belangrijk voortplantingswater voor amfibieën. Kleine watersalamander en Boomkikker komen misschien voor. Als de Nachtegaal weer in de regio terugkeert, is dit een geschikt broedgebied.

Het belang van het terrein voor beschermde gebieden

Het plangebied is van belang als brongebied/stapsteen voor flora en fauna in de ecologische verbinding langs de Berkel. De volgende stapsteen ligt ten westen van Lochem. Doordat beide stapstenen dicht tegen het stedelijk gebied aanliggen, is de verbindingzone op zijn sterkst.

Het belang van het terrein voor beschermde soorten

Het plangebied is van belang voor soorten van kleinschalig landschap en rivierdalen. Er komen stroomdalflora voor, er zijn voortplantingswateren voor amfibieën en libellen. Het gebied heeft verblijfplaatsen en voedselgebieden naast elkaar voor vleermuizen, vogels en kleine roofdieren. Door het extensieve beheer is het bijzonder soortenrijk. Het oude zwembad is een zeer belangrijk potentieel basisbiotoop voor de Boomkikker, die ten oosten van het gebied en ten westen van Lochem voorkomt. Voor de andere amfibieën is het gebied nu al belangrijk, door het voorkomen van voortplantingswater en landbiotoop.

Effecten

Effecten van het plan op beschermde soorten

Het plan laat de meeste belangrijke biotopen intact. Er wordt gebruik gemaakt van soortenarme en ruderaal terreinen voor het ontwikkelen van het bedrijventerrein. Alleen bijzondere soorten van ruderaal terrein (r) zullen achteruit gaan.

Effecten van het plan op beschermde gebieden

Het plan laat de stapsteen in de ecologische verbinding Berkel duurzaam voortbestaan. Hierdoor blijft de regionale ecologische structuur intact. Dit heeft een positieve invloed op de ontwikkeling van de beschermde gebieden langs de Berkel.

Conclusies

Het plan ontziet de belangrijke natuurwaarden en houdt de ecologische verbinding Berkel op sterkte. Het resterende gebied kan zich door ontwikkelen als natuurlijk gebied, met een belangrijke functie in de regionale ecologische structuur.

Aanbevelingen

Mogelijkheden het plan verder te verbeteren

In het plan is een recreatieve route opgenomen. Deze sluit ongeveer bij de huidige inrit op de Goorse weg aan. Het verdient aanbeveling om de daar aanwezige oude eiken in een groenzone op te nemen (is nog niet aangegeven).

De kade langs de Berkel is waterkerend, omdat het gebied juist bovenstrooms van de stuw ligt. Deze kade is ook een belangrijk biotoop voor stroomdalflora en verbinding voor fauna. Deze kade zou daarom als natuurgrasland en waterkering ingericht en beheerd moeten worden.

In het plan ligt de ontsluitingsweg erg dicht tegen de Berkel. Meer ruimte is gewenst. Overleg met het waterschap is hierover noodzakelijk, omdat het waterschap zowel de natuurfunctie als de waterkerende functie beheert.

Zorgplicht Soortbescherming

Voor alle soorten geldt de zorgplicht (art. 2 Flora – en Faunawet).

Dit houdt in dat de ingreep op zodanige wijze dient plaats te vinden, dat de schade aan soorten beperkt wordt.

Men dient bij de uitvoering rekening te houden met kwetsbare perioden van soorten (voortplantingstijd, overwintering).

Alle soorten die tijdens de ingreep aangetroffen worden dienen verplaatst of beschermd te worden, zodat zij behouden kunnen blijven.

Vaak is hiervoor deskundige begeleiding nodig bij de uitvoering van het plan.

Goedkeuring van ingrepen, die strijdig zijn met de Flora- en faunawet

Voor het verwijderen van enkele oudere bomen is controle op verblijfplaatsen van jaarrond beschermde broedvogels en vleermuizen noodzakelijk. Ontheffing voor het verwijderen wordt niet verleend, omdat voor deze soortgroepen ruimtelijke ontwikkeling geen reden kan zijn voor ontheffing.

Goedkeuring van LNV voor een activiteitenplan, waaruit zorgvuldig handelen blijkt, is wel noodzakelijk.

Bijlage 1

Globaal rapport verspreiding beschermde en bedreigde soorten

Samenstelling: 9 maart 110

Rapportage voor kilometerhok X:225 / Y:464

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2	2				goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						slecht		1992-2007
Zoogdieren		4		3		slecht	11-25%	1997-2007
Broedvogels			10		4	slecht	0%	1996-2007
Watervogels						matig	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	1					slecht		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						redelijk		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen					0	goed		1993-2007
Overige ongewervelden						slecht		1993-2007

● plangebied

Rapportage voor kilometerhok X:226 / Y:464

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						goed	-	1975-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren						niet		1997-2007
Broedvogels			3			goed	0%	1996-2007
Watervogels						matig	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen					0	goed		1993-2007
Overige ongewervelden						slecht		1993-2007

Rapportage voor kilometerhok X:226 / Y:463

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1					slecht	-	1975-1990
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen					3	slecht	0%	1992-2007
Zoogdieren		3		3		slecht	0%	1997-2007
Broedvogels			5		2	slecht	0%	1996-2007
Watervogels						slecht	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	3					goed	11-25%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						slecht		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen					0	redelijk		1993-2007
Overige ongewervelden						slecht		1993-2007

* Legenda

FF1 = Flora- en faunawet lijst 1 (vrijstelling)
 FF23 = Flora- en faunawet lijst 2 + 3 (streng beschermd)
 Hrl = Habitatrichtlijn (alleen bijlage 2 en 4)
 RL = Rode Lijst
 (#) = tevens meetgegevens verzameld.

Volledigheid onderzoek:
 Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. Een toelichting op deze categorieën kunt u vinden onderaan deze rapportage.

Detail: Met dit percentage wordt aangegeven welk aandeel van alle van dit kilometerhok beschikbare gegevens van Rode-Lijstsoorten en wettelijk beschermde soorten op gedetailleerder niveau beschikbaar is.

Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

■ niet van toepassing